

CUPRINS

Capitolul I. Ce reprezintă dreptul internațional? Concept și trăsături	1
I.1. Societatea internațională și dreptul internațional	1
I.2. Cum definim dreptul internațional? Diferența față de alte noțiuni	3
I.3. Trăsăturile dreptului internațional	6
I.4. Dreptul internațional și politica internațională	13
I.5. Este, totuși, dreptul internațional, „drept”?	17
I.6. Cum funcționează dreptul internațional: o succesiune de argumente „în perechi”	22
Capitolul II. Evoluția istorică și teorii cu privire la dreptul internațional	29
II.1. Antichitatea	29
II.2. Evul Mediu și Renașterea	32
II.3. Vitoria, Suárez și Grotius	33
II.4. Tratatul Westphalic (1648) și secolul al XVIII-lea: dreptul natural și dreptul voluntar (pozitiv)	36
II.5. Secolul al XIX-lea: Congresul de la Viena și „concertul european”	39
II.6. Secolul al XX-lea: Societatea Națiunilor și Pactul Briand-Kellogg	41
II.7. Teorii privind dreptul internațional	44
Capitolul III. Relația dintre dreptul internațional și dreptul intern	50
III.1. De ce este importantă relația dintre dreptul internațional și dreptul intern	50
III.2. Modelele teoretice	52
III.3. „Depășirea” modelelor teoretice. Tehnicile constituționale	54
III.4. Caracterizarea prevederilor Constituției României	57
III.4.1. Privire generală asupra prevederilor Constituției referitoare la relația dintre dreptul internațional și dreptul intern	57
III.4.2. Regimul general al tratatelor. Relația dintre tratate și legile interne	59
III.4.3. Sfera de aplicare a „încorporării automate” din articolul 11 alineatul (2)	64
III.4.4. Relația dintre tratate și Constituție	65
III.4.5. Tratatul în domeniul drepturilor fundamentale ale omului	67
III.5. Aplicarea în dreptul intern a tratatelor încheiate de Uniunea Europeană	70
III.6. Perspectiva dreptului internațional asupra relației dintre dreptul internațional și dreptul intern	72
III.6.1. Relevanța principiului statului de drept	72
III.6.2. Imposibilitatea invocării dreptului intern pentru a justifica nerespectarea unei norme de drept internațional	73

Capitolul IV. Izvoarele dreptului internațional	75
IV.1. Identificarea izvoarelor dreptului internațional – articolul 38 din Statutul Curții Internaționale de Justiție	75
IV.2. Tratatul	79
IV.2.1. Noțiunea de tratat	79
IV.2.2. Posibile clasificări	81
IV.2.3. Distincția dintre tratate și alte noțiuni	82
IV.3. Cutuma internațională	87
IV.3.1. Elemente introductive	87
IV.3.2. Elementele cutumei	89
IV.3.3. Elemente speciale: obiecția persistentă și cutuma particulară	96
IV.4. Relația dintre tratat și cutumă. Codificarea dreptului internațional	98
IV.4.1. Comisia de Drept Internațional, codificarea și dezvoltarea progresivă	98
IV.4.2. Relația dintre tratat și cutumă	101
IV.5. Principiile generale de drept	102
IV.6. Jurisprudența și doctrina – mijloace auxiliare de determinare a regulilor de drept	106
IV.6.1. Jurisprudența	106
IV.6.2. Doctrina	107
IV.7. Actele unilaterale ale statelor	109
IV.8. Actele organizațiilor internaționale	113
Capitolul V. Noțiuni conexe izvoarelor dreptului internațional: echitatea, estoppel, <i>jus cogens</i>, principiile dreptului internațional	117
V.1. Echitatea	117
V.1.1. Distincția între soluționarea <i>ex aequo et bono</i> și echitatea ca principiu general de drept	117
V.1.2. Referiri la echitate în jurisprudență	118
V.1.3. Referiri la echitate în textul tratatelor	120
V.2. Estoppel	121
V.3. Normele imperative ale dreptului internațional – <i>jus cogens</i>	124
V.3.1. Definiție. Elementele constitutive	124
V.3.2. Fundamentul teoretic – conexiunea cu valorile societății internaționale	127
V.3.3. Identificarea normelor <i>jus cogens</i>	129
V.3.4. Consecințele juridice ale normelor <i>jus cogens</i>	133
V.4. Principiile dreptului internațional	139
V.4.1. Noțiune și elemente generale	139
V.4.2. Enumerarea principiilor dreptului internațional	142

Capitolul VI. Statul – subiect de drept internațional	155
VI.1. Suveranitatea statului și consecințele acesteia	155
VI.1.1. Trăsăturile suveranității	155
VI.1.2. Jurisdicția statelor	158
VI.1.3. Imunitatea statelor	162
VI.2. Criteriile statalității	165
VI.3. Secesiunea, integritatea teritorială și dreptul popoarelor la autodeterminare	169
VI.4. Recunoașterea	174
VI.4.1. Recunoașterea statelor	174
VI.4.2. Recunoașterea guvernelor	183
VI.5. Neutralitatea statelor	186
VI.5.1. Neutralitatea „ocazională”	186
VI.5.2. Neutralitatea permanentă	189
VI.6. Succesiunea statelor	190
VI.6.1. Noțiunea de succesiune	190
VI.6.2. Elemente terminologice: statul succesor, statul predecesor, statul continuator	191
VI.6.3. Dreptul aplicabil	193
VI.6.4. Succesiunea la tratate	195
VI.6.5. Succesiunea la organizații internaționale	202
VI.6.6. Succesiunea la bunuri, arhive și datorii	202
VI.6.7. Succesiunea statelor în relația cu cetățenia	205
VI.6.8. Succesiunea în relația cu răspunderea statelor	205
 Capitolul VII. Alte subiecte de drept internațional și entități din cadrul societății internaționale	 208
VII.1. Organizațiile internaționale	208
VII.2. Sfântul Scaun și Statul Cetății Vatican	213
VII.3. Ordinul Suveran de Malta	214
VII.4. Poporul	215
VII.5. Mișcările de eliberare națională	217
VII.6. Beligeranții și insurgenții	219
VII.7. Organizațiile neguvernamentale	220
VII.8. Societățile transnaționale	221
VII.9. Individul	224
 Capitolul VIII. Aspecte privind populația în dreptul internațional	 227
VIII.1. Cetățenia	228
VIII.1.1. Noțiuni. Precizări terminologice	228
VIII.1.2. Acordarea cetățeniei	229

VIII.2. Protecția diplomatică _____	231
VIII.2.1. Aspecte preliminare: opozabilitatea cetățeniei _____	231
VIII.2.2. Definiția și condițiile protecției diplomatice _____	233
VIII.2.3. Condiția cetățeniei în cazul persoanelor fizice _____	234
VIII.2.4. Condiția naționalității în cazul persoanelor juridice _____	237
VIII.2.5. Epuizarea căilor de atac interne _____	241
VIII.3. Regimul juridic al străinilor _____	243
VIII.4. Extradarea și expulzarea _____	245
VIII.4.1. Extradarea _____	245
VIII.4.2. Expulzarea _____	248
VIII.5. Azilul, refugiații, aspecte ale dreptului internațional privind migrația _____	249
VIII.5.1. Azilul _____	249
VIII.5.2. Refugiații _____	251
VIII.5.3. Interpretarea principiului non-refoulement. Relevanța pentru fenomenul migrației _____	254
Capitolul IX. Drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale _____	260
IX.1. Primele reglementări _____	260
IX.2. Privire generală asupra normelor în vigoare. Raportarea la „noțiunea de minoritate” _____	262
IX.2.1. Cadrul juridic actual _____	262
IX.2.2. Chestiunea (inexistenței) definiției „minorității naționale” _____	265
IX.2.3. Dihotomia drepturi individuale/drepturi colective _____	269
IX.3. Convenția cadru pentru protecția minorităților naționale _____	272
IX.3.1. Geneza și specificul Convenției cadru _____	272
IX.3.2. Drepturile prevăzute de Convenția cadru _____	276
IX.4. Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare _____	280
IX.5. Rolul statului înrudit în protecția persoanelor aparținând minorităților naționale _____	281
Capitolul X. Teritoriul în dreptul internațional _____	285
X.1. Noțiuni introductive. Componentele teritoriului _____	285
X.2. Titlul asupra teritoriului _____	286
X.2.1. Noțiunile de „drept intertemporal” și „dată critică” _____	287
X.2.2. Modalitățile „istorice” de dobândire a titlului asupra teritoriului _____	289
X.2.3. Uti possidetis _____	291
X.3. Frontierele de stat _____	292

Capitolul XI. Regimul unor spații internaționale: fluvii internaționale, dreptul mării, spațiul aerian, spațiul extraatmosferic	302
XI.1. Fluviile internaționale	302
XI.1.1. Navigația	302
XI.1.2. Utilizarea cursurilor de apă în alte scopuri decât navigația	304
XI.1.3. Regimul juridic al Dunării	306
XI.2. Dreptul mării	311
XI.2.1. Unde se regăesc normele dreptului mării („sediul materiei”)	311
XI.2.2. Spațiile maritime	313
XI.2.3. Regimul insulelor	324
XI.2.4. Delimitarea platoului continental și a zonei economice exclusive	326
XI.2.5. Situații speciale: strâmtori, canale maritime internaționale	330
XI.3. Spațiul aerian	332
XI.4. Spațiul extraatmosferic	336
Capitolul XII. Dreptul tratatelor	340
XII.1. Etapele încheierii tratatelor	340
XII.1.1. Negocierea și persoanele împuternicite să negocieze. Deplinele puteri	340
XII.1.2. Adoptarea	343
XII.1.3. Autentificarea	344
XII.1.4. Exprimarea consimțământului	346
XII.1.5. Intrarea în vigoare	348
XII.1.6. Înregistrarea la Secretarul General ONU	350
XII.1.7. Aplicarea provizorie	351
XII.2. Efectele tratatelor	352
XII.2.1. Pacta sunt servanda	352
XII.2.2. Neretroactivitatea	353
XII.2.3. Sfera de aplicare teritorială	354
XII.2.4. Efectele față de terți	356
XII.2.5. Tratatul succesive	359
XII.3. Interpretarea tratatelor	361
XII.4. Rezervele la tratate	365
XII.4.1. Definiția rezervei	365
XII.4.2. Condițiile pentru formularea unei rezerve	367
XII.4.3. Acceptarea și obiecțiile în raport cu rezervele	369
XII.4.4. Efectele rezervelor și ale obiecțiilor	370
XII.5. Modificarea tratatelor	372
XII.6. Nulitatea și încetarea tratatelor	375
XII.6.1. Aspecte generale	375
XII.6.2. Cazurile de nulitate	376
XII.6.3. Cauzele de încetare	379

XII.7. Legislația română în materia tratatelor _____	385
XII.7.1. Clasificarea tratatelor în legea română _____	386
XII.7.2. Procedurile prevăzute de Legea nr. 590/2003 privind tratatele _____	387
XII.7.3. Publicitatea informațiilor referitoare la tratate _____	390
XII.7.4. Situații speciale: unele tratate în domeniul militar și „acordurile mixte” _____	391
Bibliografie _____	395